Wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet, de Waterschapswet en de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba in verband met het regelen van de uitvoering van een risicoanalyse bestuurlijke integriteit en de financiële belangen van bestuurders (Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur tweede tranche)

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

ALGEMEEN DEEL 2
1. Inleiding 2
1.1. Hoofdlijnen wettelijke regeling 2
1.2. Leeswijzer 3
2. Achtergrond wettelijke regeling risicoanalyse 3
2.1. Doel en strekking van het instrument 3
2.2. De uitvoering van een risicoanalyse in de praktijk 4
2.3. Belang wetsvoorstel 5
3. Inhoud en uitvoering wettelijke regeling risicoanalyse 6
3.1. Reikwijdte risicoanalyse 6
3.2. De uitvoering van een risicoanalyse 9
3.3. Risicoanalyse bij waterschappen 14
3.4. Risicoanalyse bij de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba 14
4. Doel en inhoud wettelijke regeling omgang financiële belangen 14
4.1 Achtergrond en doel wettelijke regeling 14
4.2. Inhoud wettelijke regeling 15
4.3. Financieel belang in relatie tot de uitvoering van een risicoanalyse 16
5. Overige wijzigingen 17
5.1. Harmonisatie integriteitsnormen openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba 17
5.2. Besluit tot niet-benoeming 17
6. Verhouding hoger recht en nationale regelgeving 17
6.1. Grondwet en mensenrechten 17
6.2. Algemene Verordening Gegevensbescherming 18
7. Gevolgen voor decentrale overheden 20
7.1 Algemene gevolgen voor decentrale overheden 20
7.2. Administratieve lasten voor burgers, bedrijven en milieu 20
7.3. Financiële gevolgen 20
8. Consultatie 20
ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING 21

ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

1.1. Hoofdlijnen wettelijke regeling

Een goed functionerend en integer openbaar bestuur is cruciaal voor de samenleving en is van groot belang voor het vertrouwen van mensen in de politiek.[1] Bestuurders van gemeenten, provincies, waterschappen en de openbare lichamen van Bonaire, Sint Eustatius en Saba spelen daarbij een belangrijke rol. Zij dragen mede de verantwoordelijkheid voor uiteenlopende opgaven en hebben vaak een doorslaggevende rol bij tal van maatschappelijke vraagstukken waarbij verschillende belangen meespelen. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat zij eerlijk en betrouwbaar zijn. Bestuurders werken immers niet voor zichzelf, maar voor het algemeen belang.

Een belangrijk moment om aandacht te besteden aan de integriteit van bestuurders is voordat zij benoemd worden. Bij veel decentrale overheden gebeurt dit ook. Hier worden beoogd bestuurders voorafgaand aan hun benoeming onderworpen aan een preventief onderzoek in de vorm van een risicoanalyse die gaat over de bestuurlijke integriteit (hierna: risicoanalyse). Ruim negentig procent van de burgemeesters en wethouders beschouwd de risicoanalyse als een effectief instrument om integriteitsrisico's in kaart te brengen en deze ook te verminderen.[2] Het verrichten van risicoanalyses gebeurt echter nog niet overal en ook niet altijd op adequate wijze. Vanwege het belang dat wordt gehecht aan de integriteit van individuele bestuurders, de effectiviteit van het instrument en het bieden van afdoende waarborgen voor kandidaat-bestuurders – bijvoorbeeld ten aanzien van de rechtszekerheid en het eerbiedigen van de persoonlijke levenssfeer – wordt voorgesteld de uitvoering van een risicoanalyse in de wet vast te leggen. Het instrument niet van toepassing is op kroonbenoemde bestuurders zoals burgemeesters en commissarissen van de Koning. Zij worden reeds aan een screening onderworpen, namelijk in de vorm van naslag bij de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Belastingdienst.[3]

Al eerder bestond aan de zijde van de regering het voornemen om de uitvoering van een risicoanalyse wettelijk te verankeren. Daarom heeft de regering in 2021 een ontwerp van een nota van wijziging bij het wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur aangeboden aan de Afdeling advisering van de Raad van State (hierna: de Afdeling). Het advies van de Afdeling bevatte zowel een bezwaar tegen de vorm als tegen de inhoud van de nota van wijziging. Hierop heeft de regering besloten om niet tot indiening bij de Tweede Kamer over te gaan.[4] Kort weergegeven zagen de vragen en opmerkingen van de Afdeling op de gevolgen voor de bestuurlijke verhoudingen, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de rechtszekerheid van kandidaat-bestuurders. Om te komen tot het onderhavige voorstel is de bestaande praktijk ten aanzien van de uitvoering van een risicoanalyse in kaart gebracht.[5] Dit voorstel is dan ook tot stand gekomen met inachtneming van de vragen en de opmerkingen van de Afdeling alsmede op basis van de lessen uit de praktijk. Met dit voorstel wordt tevens uitvoering gegeven aan de door de regering overgenomen motie Van der Graaf c.s.[6]

Dit wetsvoorstel legt daarnaast vast dat bestuurders van decentrale overheden geen financiële

---

[1] L. van Noije, J. den Ridder en B. Geurkink. Democratie en vertrouwen. In: D. Verbeek-Oudijk, S. Hardus, A. van den Broek en M. Reijnders (*red.*), *Sociale en Culturele Ontwikkelingen. Stand van Nederland 2023*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, p. 114.

[2] I&O Research en DSP-Groep, *Inventarisatie risicoanalyse integriteit bij kandidaat-wethouders*, Amsterdam: I&O Research 2023, p. 37-38 (online raadpleegbaar via https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2023/03/21/inventarisatie-risicoanalyse-integriteit-bij-kandidaat-wethouders).

[3] In de nota integriteit openbaar bestuur is aangekondigd dat zal worden bezien of het zogeheten 'self-assessment' dat reeds door bewindspersonen wordt gebruikt tevens toepasbaar is voor burgemeester, commissarissen van de Koning en dijkgraven. Zie Kamerstukken II 2022/23, 28 844, nr. 254.

[4] Advies Raad van State inzake nota van wijziging risicoanalyse voor kandidaat-bestuurders; Nader Rapport en de tekst van de nota van wijziging zoals toegezonden aan de Raad van State (Stcrt. 2021 48265).

[5] I&O Research en DSP-Groep 2023.

[6] Kamerstukken II 2019/20, 35 300 VII, nr. 29.

belangen hebben, geen effecten bezitten en geen effectentransacties verrichten voor zover dit ongewenst is met het oog op een goede vervulling van hun ambt. De omgang met financiële belangen door bestuurders betreft een fundamentele integriteitsnorm die regelmatig in de belangstelling staat, maar tot op heden niet is verankerd in de Europees Nederlandse wetgeving.[7] Door deze norm wettelijk te verankeren kan dit onderwerp ook worden betrokken bij de uitvoering van een risicoanalyse.

Tot slot regelt dit wetsvoorstel dat de integriteitsnormen voor de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba in lijn worden gebracht met de integriteitsnormen zoals die neergelegd zijn in de Europees Nederlandse organieke wetgeving. Dat betekent enerzijds dat er vergelijkbare regels gesteld zullen worden voor de uitvoering van een risicoanalyse en de omgang met financiële belangen.[8] Anderzijds zullen een aantal normen die nu alleen gelden voor de openbare lichamen komen te vervallen.

1.2. Leeswijzer

Deze memorie van toelichting is als volgt opgebouwd. In paragraaf 2 wordt de achtergrond, het doel en de strekking van de voorgestelde uitvoering van een risicoanalyse uiteengezet, en daarnaast wordt beschreven hoe de uitvoering van een risicoanalyse in de praktijk is ontstaan en wat het belang is van dit wetsvoorstel. In paragraaf 3 wordt vervolgens ingegaan op de inhoud en de uitvoering van de wettelijke regeling met betrekking tot de uitvoering van een risicoanalyse, met als belangrijk onderdeel de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse. Paragraaf 4 ziet op de wettelijk te verankeren norm die gaat over financiële belangen door bestuurders. Paragraaf 5 ziet op het in lijn brengen van de integriteitsnormen van de openbare lichamen met die van Europees Nederland. In paragraaf 6 wordt stilgestaan bij de verhouding van dit wetsvoorstel tot hoger recht, waarna in paragraaf 7 wordt ingegaan op de verschillende gevolgen van dit wetsvoorstel. Na de fase van de internetconsultatie volgt in paragraaf 8 een toelichting op de opbrengst van de consultatiereacties en de eventuele verwerking daarvan.

Tot slot zij het volgende opgemerkt. Dit wetsvoorstel wijzigt de Gemeentewet, de Provinciewet, de Waterschapswet en de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In deze toelichting wordt kortheidshalve in principe gesproken over gemeenten, gemeentelijke organen of de bepalingen uit de Gemeentewet. Tenzij anders aangegeven, is deze toelichting ook toepasselijk voor provincies, waterschappen en de Caribische openbare lichamen.

2. Achtergrond wettelijke regeling risicoanalyse

2.1. Doel en strekking van het instrument

De uitvoering van een risicoanalyse is één van de onderdelen die in veel gemeenten plaatsvindt gedurende het benoemingsproces van kandidaat-wethouders. In de regel gebeurt dat nadat er een akkoord is bereikt door de onderhandelende partijen, maar voordat de wethouders door de raad worden benoemd. In die periode wordt met de uitvoering van een risicoanalyse preventief in kaart gebracht welke integriteitsrisico's zich mogelijk (op termijn) kunnen voordoen gedurende de uitoefening van het ambt van wethouder. Ook kunnen eventuele preventieve maatregelen worden voorgesteld om het risico te mitigeren of geheel weg te nemen. Van belang is dat de uitvoering van een risicoanalyse wordt verricht met het uitgangspunt dat de kandidaat-wethouder integer is. De uitvoering van een risicoanalyse is immers een preventief instrument ter ondersteuning van de bestuurlijke integriteit en geen reactie op signalen of twijfels met betrekking tot de integriteit van een kandidaat. Het bestaan van integriteitsrisico's betekent op zichzelf ook niet dat een kandidaat niet of minder integer is. Kandidaat-wethouders die zich rekenschap geven van eventuele

[7] In artikel 49 van de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba is de omgang met financiële belangen wel van een wettelijke basis voorzien.
[8] Zoals het kabinet bij schrijven d.d. 4 oktober 2019 (Kamerstukken II 2019/20, 35 300, IV, nr. 11) heeft aangegeven wordt in tegenstelling tot het voorheen geldende principe van legislatieve terughoudendheid thans gewerkt met het principe van 'comply or explain'. Alle Europees Nederlandse beleidsintensiveringen en regelgeving zijn van toepassing op de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, tenzij er gronden zijn om dat niet te doen.

integriteitsrisico's en die op een juiste wijze adresseren dragen juist bij aan het bevorderen van een integer openbaar bestuur. Het doel van de uitvoering van een risicoanalyse is om voor de burgemeester, de kandidaat-wethouder zelf en in het bijzonder de raad, die de wethouder benoemt, en uiteindelijk ook voor de lokale gemeenschap, inzicht te bieden in eventuele kwetsbaarheden met betrekking tot de integriteit van de kandidaat. Daarnaast moet de uitvoering van een risicoanalyse het bewustzijn en het gesprek over bestuurlijke integriteit in de gehele organisatie (verder) stimuleren.

Het uitvoeren van een risicoanalyse wordt met dit wetsvoorstel een wettelijk verplichte procedurele stap voor de benoeming van een wethouder. Dit betekent dat indien een risicoanalyse niet is uitgevoerd, een kandidaat niet benoemd kan worden. Tegelijkertijd bevat het wetsvoorstel geen opsomming van mogelijke uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse en bepaalt het wetsvoorstel ook niet wanneer de raad een kandidaat na uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse wel of niet kan benoemen. De benoeming van wethouders blijft immers een naar haar aard politiek proces en gelet op het in de Grondwet neergelegde hoofdschap van de raad is het uitsluitend aan de raad om te beoordelen of een kandidaat-wethouder geschikt is voor het ambt.[9] Dat betekent in de situatie dat – ondanks dat er zich blijkens de uitvoering van een risicoanalyse integriteitsrisico's voordoen – de raad desgewenst tot benoeming kan overgaan. Ten overvloede wordt opgemerkt dat, naast de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse, de raad ook allerlei andere relevante aspecten kan meenemen bij deze afweging zoals de algemene geschiktheid of persoonlijke integriteit van een kandidaat. Deze aspecten vallen dan wel buiten de uitvoering van een risicoanalyse integriteit.

2.2. De uitvoering van een risicoanalyse in de praktijk

De afgelopen decennia is het aantal decentrale overheden dat kiest voor het gebruik van een vorm van risicoanalyse geleidelijk toegenomen. Uit eerdere verkennende gesprekken, die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2018 met gemeenten voerde, bleek dat de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse zowel qua methode als proces erg verschilde tussen gemeenten. Daarop is in 2019 de Handleiding basisscan integriteit voor kandidaat-bestuurders opgesteld.[10] Hiermee is beoogd decentrale overheden te ondersteunen bij het uitvoeren van de uitvoering van een risicoanalyse door een basis te leggen voor een zorgvuldige voorbereiding, uitvoering en borging van de uitvoering van een risicoanalyse. Een ruime meerderheid van de gemeenten heeft aangegeven bekend te zijn met en gebruik te maken van de basisscan. De basisscan is inmiddels opgenomen in het in mei 2023 uitgebrachte Handboek integriteit.[11]

Ter voorbereiding van dit wetsvoorstel heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opdracht gegeven om de uitvoeringspraktijk rond de uitvoering van een risicoanalyse bij gemeenten anno 2022 nader in beeld te brengen. Dit onderzoek is uitgevoerd door *I&O Research* in samenwerking met *DSP-groep*.[12] Dit onderzoek bestond uit een kwantitatief deel waarbij burgemeesters (veelal opdrachtgever van de uitvoering van een risicoanalyse) en wethouders (als subject van de uitvoering van een risicoanalyse) zijn geënquêteerd. Na afronding van dit deel zijn 28 verdiepende interviews afgenomen onder zeven doelgroepen, te weten burgemeesters, wethouders, raadsgriffiers, gemeentesecretarissen, hoofden bureau integriteit gemeenten, kabinetschefs van de commissaris van de Koning en tot slot vertegenwoordigers van externe bureaus die risicoanalyses uitvoeren. Uit deze inventarisatie volgde dat de overgrote meerderheid van de responderende gemeenten (96%) gebruik maakt van het instrument van de uitvoering van een risicoanalyse. Ook de meeste provincies en waterschappen maken gebruik van

---

[9] Deze vrijheid geldt met inachtneming van de bestaande vereisten en verboden.
[10] Zie voetnoot 11.
[11] Opgenomen in: *Handboek integriteit*, Den Haag: ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2023 (https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2023/05/08/handboek-integriteit-bzk);
[12] I&O Research en DSP-Groep, *Inventarisatie risicoanalyse integriteit bij kandidaat-wethouders*, Amsterdam: I&O Research 2023 (online raadpleegbaar via https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2023/03/21/inventarisatie-risicoanalyse-integriteit-bij-kandidaat-wethouders).

de uitvoering van een risicoanalyse alvorens Provinciale Staten respectievelijk het algemeen bestuur van het waterschap overgaan tot het benoemen van de (dagelijkse) bestuurders. Daarnaast worden bij het openbaar lichaam Bonaire kandidaat-eilandgedeputeerden sinds 2019 onderworpen aan een risicoanalyse.[13] Bij de openbare lichamen Sint-Eustatius en Saba zijn kandidaat-eilandgedeputeerden niet eerder onderworpen geweest aan een risicoanalyse. Zo bezien is de uitvoering van een risicoanalyse voor het gros van de decentrale overheden een bekend en in de praktijk veelvuldig toegepast instrument. Uit het verrichte onderzoek is eveneens gebleken dat het overgrote deel – ruim negentig procent – van de burgemeesters en wethouders het een effectief middel vinden om integriteitsrisico's in kaart te brengen en deze ook te verminderen. Zo gaven de respondenten aan dat er bij een meerderheid van de kandidaat-wethouders daadwerkelijk risico's en kwetsbaarheden in kaart worden gebracht waarop beheersmaatregelen volgden. Bovendien gaven veel ondervraagde kandidaat-wethouders aan 'zonder bezwaar' bereid te zijn opvolging te geven aan de voorgestelde maatregelen en dat het gesprek hen doorgaans ook bewuster heeft gemaakt van het risico op belangenverstrengeling.[14]

Het onderzoek heeft verder inzichtelijk gemaakt dat de wijze waarop risicoanalyses worden uitgevoerd zeer verschilt. Het gaat dan om verschillende toetsingskaders, wisselende bronnen, andere procedures en een andere omgang met de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse. Zo worden de uitkomsten soms niet of slechts ten dele gedeeld met de raad, terwijl in een beperkt aantal gevallen juist alle, soms ook zeer persoonlijke, informatie met de raad wordt gedeeld. Ook blijkt uit het onderzoek dat er veel verschillende typen uitvoerders zijn, waarbij in de meeste gevallen de burgemeester en een extern bureau al dan niet gezamenlijk de uitvoerder zijn. Tot slot kan geconstateerd worden dat, mede vanwege het feit dat de wijze waarop de uitvoering van een risicoanalyse niet nader geregeld is, de kwaliteit ervan in voorkomende gevallen verhoogd kan worden.[15] Al met al zijn dit voor de totstandkoming van het onderhavige wetsvoorstel relevante inzichten waar in paragraaf 3 nader op wordt ingegaan.

2.3. Belang wetsvoorstel

Het wetsvoorstel dient drie verschillende doelen. In de eerste plaats het wettelijk voorschrijven van een belangrijke processtap in het benoemingsproces van wethouders om de integriteit van deze bestuurders al voorafgaand aan de benoeming een centrale plaats te geven. Ten tweede het bieden van meer duidelijkheid en waarborgen voor de betrokken kandidaat-bestuurders zelf. En tot slot het scheppen van duidelijkheid over de verschillende verantwoordelijkheden en afhankelijkheden.

De Afdeling heeft bij het hiervoor beschreven eerdere voorstel een aantal kritiekpunten geformuleerd. Deze kritiek spitste zich toe op de gevolgen voor de bestuurlijke verhoudingen, de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de rechtszekerheid van kandidaat-bestuurders. De regering heeft deze kritiek ter harte genomen bij het ontwerp van dit nieuwe wetsvoorstel. Een belangrijk doel van dit wetsvoorstel is dan ook om de nodige waarborgen te bieden zodat de persoonlijke levenssfeer en de rechtszekerheid van kandidaat-wethouders beter beschermd is. Dit gebeurt door in paragraaf 3.1 de reikwijdte duidelijk af te bakenen en op het niveau van de wet te regelen. Dit voorstel moet er tevens aan bijdragen dat alle kandidaat-wethouders aan een kwalitatief goede risicoanalyse worden onderworpen. Alleen op die manier kan de uitvoering van een risicoanalyse ook daadwerkelijk bijdragen aan een integer bestuur en kan de raad in staat worden gesteld een onderbouwde overweging te maken ten aanzien van de benoeming van de kandidaat. Tot slot stelt dit deel van het wetsvoorstel zich tot doel de gewenste duidelijkheid te verschaffen in de relevante bestuurlijke verhoudingen – in het bijzonder de rol van de burgemeester – ten tijde van het uitvoeren van de uitvoering van een risicoanalyse. Om die reden is in paragraaf 3.2 omschreven dat de burgemeester een belangrijke rol heeft, hoe daar invulling aan gegeven kan worden en dat (een deel van) de raad de uitvoering van de uitvoering van een

[13] Voorafgaand de benoeming van eilandgedeputeerden (wethouders) worden eventuele integriteitsrisico's in kaart gebracht aan de hand van een aantal risicoprofielen.
[14] I&O Research en DSP-Groep 2023, p. 37-40.
[15] I&O Research en DSP-Groep 2023, p. 6 en 46-47.

risicoanalyse niet op zich kan nemen.

3. Inhoud en uitvoering wettelijke regeling risicoanalyse

3.1. Reikwijdte risicoanalyse

De verplichting tot het uitvoeren van een risicoanalyse wordt met dit voorstel van een duidelijke inkadering voorzien. Bij de uitvoering van een risicoanalyse gaat het erom inzichtelijk te maken of en zo ja, welke integriteitsrisico's zich voordoen. Een belangrijk vertrekpunt daarbij is dat de uitvoering van een risicoanalyse ziet op wettelijke integriteitsnormen. Het gaat dan om normen die tot uitdrukking brengen dat een politieke ambtsdrager[16] niet zijn persoonlijke belangen mag laten prevaleren boven het algemeen belang dat hij dient te behartigen uit hoofde van zijn ambt. Veelal zijn deze normen in de Gemeentewet neergelegd – zoals bepalingen over nevenfuncties, onthouding van beraadslaging en stemming, geheimhouding, et cetera – en nader uitgewerkt of gespecificeerd in de wettelijk voorgeschreven lokale gedragscode integriteit.[17]

Anno 2023 is er veel aandacht voor de persoonlijke integriteit of algemene geschiktheid van politieke ambtsdragers. Bij persoonlijke integriteit gaat het veelal over (het voorkomen van) grensoverschrijdend gedrag, ongewenste intimiteiten, houding, et cetera. De algemene geschiktheid van politieke ambtsdragers wordt veelal gerelateerd aan gevolgde en behaalde opleidingen, werkervaring, behaalde (politieke) successen, et cetera. Het spreekt voor zich dat de persoonlijke integriteit en algemene geschiktheid van (kandidaat-)wethouders een gegeven moeten zijn. Wethouders vormen immers het gezicht van het lokale of regionale bestuur, geven politiek leiding en hebben een voorbeeldfunctie. Tegelijkertijd is het niet goed mogelijk om van een vastomlijnde norm te spreken, laat staan een norm in juridische zin. Wat bijvoorbeeld als 'persoonlijk integer' moet worden gekwalificeerd is contextafhankelijk, (ten dele) subjectief en soms dus ook multi-interpretabel. Daarbij komt dat een risicoanalyse een potentieel ingrijpend instrument is. Om voormelde redenen schrijft dit wetsvoorstel voor dat de uitvoering van een risicoanalyse alleen op wettelijke integriteitsnormen ziet.

Dit betekent nadrukkelijk niet dat er voor de persoonlijke integriteit of algemene geschiktheid van kandidaten geen aandacht kan zijn in het benoemingsproces. Integendeel, de benoeming van wethouders is en blijft aan de raad en hij mag daarbij elke denkbare (politieke) overweging betrekken. Hierop kunnen kandidaten ook bevraagd worden tijdens de openbare raadsvergadering waarin kandidaten al dan niet benoemd worden.[18] De wettelijk voorgeschreven risicoanalyse – die één onderdeel vormt van het benoemingsproces – kan daar gelet op het voorgaande echter niet op zien.

3.1.1. Integriteitsnormen met een wettelijke grondslag

Zoals hierboven al naar voren kwam ziet de uitvoering van een risicoanalyse alleen op normen die verband houden met de bestuurlijke integriteit. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen normen met een wettelijke grondslag in de Gemeentewet of met een buitenwettelijke grondslag zoals een gemeentelijke verordening of de lokale gedragscode integriteit. Dit wetsvoorstel regelt dat de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse op het niveau van de wet wordt afgebakend. Dat doet het door te bepalen dat de uitvoering van een risicoanalyse limitatief betrekking heeft op integriteitsnormen met een wettelijke grondslag. Het gaat daarbij om de volgende onderwerpen:

- Onverenigbare betrekkingen (artikel 36b van de Gemeentewet);
- De naleving van de ambtseed (artikel 41a van de Gemeentewet);

[16] In het geval van de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba wordt gesproken over 'politieke gezagdragers' (zie bijvoorbeeld het Rechtspositiebesluit politieke gezagdragers BES). In deze toelichting wordt kortheidshalve gesproken over politieke ambtsdragers.
[17] Op grond van artikel 15, derde lid, artikel 41c, tweede lid en artikel 69, tweede lid van de Gemeentewet is de raad gehouden een gedragscode integriteit vast te stellen voor zichzelf, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester.
[18] Artikel 24, onder d, van de Gemeentewet.

- Nevenfuncties (artikel 41b van de Gemeentewet);
- Financiële belangen (op te nemen in artikel 41ba Gemeentewet);[19]
- Verboden handelingen (artikel 41c, eerste lid, van de Gemeentewet);
- Onthouding van beraadslaging en stemming in geval van belangenverstrengeling (artikel 58 jo. artikel 28 van de Gemeentewet);
- De omgang met vertrouwelijke informatie (artikel 87 e.v. Gemeentewet).

De keuze voor deze scherpe en duidelijke afbakening van de uitvoering van een risicoanalyse is er in de eerste plaats in gelegen dat de uitvoering van een risicoanalyse een potentieel ingrijpend instrument is voor kandidaat-bestuurders. De conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen die volgen uit de uitvoering van een risicoanalyse worden immers gedeeld met de raad en kunnen worden besproken in de raadsvergadering aangaande de benoeming van wethouders. Deze vergadering is op grond van artikel 24, onderdeel d van de Gemeentewet, altijd openbaar. De uitvoering van een risicoanalyse kan een aanleiding vormen om in deze raadsvergadering het gesprek aan te gaan, nadere vragen daarover te stellen en kan in het uiterste geval ertoe leiden dat de raad niet tot het benoemen van de kandidaat overgaat. Al met al bestaat de kans dat de impact van de uitvoering van een risicoanalyse niet gering is voor de reputatie van kandidaten, hun (politieke) loopbaan of financiële belangen. Dit vereist dat van tevoren kenbaar is wat de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse betreft.

Zoals ook naar voren kwam in paragraaf 2.2. laat de huidige uitvoeringspraktijk zien dat het per overheid verschilt hoe de uitvoering van een risicoanalyse inhoudelijk is vormgegeven. Integriteitsnormen dienen in heel Nederland hetzelfde doel: het bevorderen dat politieke ambtsdragers het algemeen belang behartigen en hun positie en bevoegdheden niet gebruiken voor eigen gewin. Om deze reden is een meer uniform normenkader geboden. Dit biedt voor alle betrokkenen de meeste houvast en zekerheid. Dit wetsvoorstel voorziet daarin door limitatief te bepalen op welke wettelijke normen de uitvoering van een risicoanalyse ziet. Tegelijkertijd blijft er ruimte tijdens de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse. Er kan – bijvoorbeeld in de voor te leggen vragenlijst – rekening worden gehouden met specifieke aandachtspunten die verband houden met de hierboven genoemde normen en er kan voor worden gekozen meer nadruk te leggen op bepaalde aspecten van de uitvoering van een risicoanalyse. Daarnaast kan rekening worden gehouden met de beoogde portefeuille van de kandidaat-wethouder. Het kan immers per sector of beleidsterrein verschillen in welke mate er sprake is van bepaalde risico's en kwetsbaarheden met het oog op de bestuurlijke integriteit.

Tot slot is op het niveau van de wet vastgelegd waarop de uitvoering van een risicoanalyse ziet, gelet op de grondrechtelijke beperkingssystematiek van artikel 10 van de Grondwet. De uitvoering van een risicoanalyse raakt aan de persoonlijk levenssfeer van de kandidaat-bestuurder, omdat er (bijzondere) persoonsgegevens worden verwerkt, maar bovenal vanwege het effect van het instrument op het privéleven van de kandidaat an sich. Ook om die reden is het aangewezen om de hoofdelementen waaruit de uitvoering van een risicoanalyse bestaat op het niveau van de wet te regelen. Zie hierover ook paragraaf 6.1.

3.1.2. Formele benoembaarheidsvereisten

In de praktijk wordt in de fase van de uitvoering van een risicoanalyse ook onderzocht of een kandidaat-wethouder voldoet aan de formele benoembaarheidsvereisten. Het gaat dan om ingezetenschap, de leeftijd van 18 jaar, niet uitgesloten zijn van het kiesrecht en het kunnen overleggen van een Verklaring Omtrent het Gedrag.[20] Het onderzoek naar de benoembaarheidsvereisten voor kandidaat-wethouders is niet wettelijk gereguleerd. In de praktijk wordt dit bijvoorbeeld belegd bij een commissie geloofsbrieven. Dit wetsvoorstel heeft niet tot doel om die praktijk te wijzigen. De formele benoembaarheidsvereisten maken dan ook geen verplicht onderdeel uit van de uitvoering van een risicoanalyse. Tegelijkertijd wordt er nadrukkelijk rekening

[19] Zie paragraaf 4.
[20] Zie artikel 36a, jo. artikel 10, eerste lid, van de Gemeentewet.

mee gehouden dat het in de praktijk wenselijk kan worden geacht om het onderzoek naar de formele benoembaarheidsvereisten te beleggen bij de uitvoerder van de uitvoering van een risicoanalyse. Het huidige wetsvoorstel staat hier niet aan in de weg en laat deze keuze aan de gemeente.

3.1.3. Bronnen
Bij de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse wordt gebruikt gemaakt van verschillende bronnen. De uitvoering van een risicoanalyse raakt daarmee aan de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat-wethouder, en in sommige gevallen aan zijn of haar directe omgeving, omdat er (bijzondere) persoonsgegevens worden verwerkt. Bevoegdheden daartoe worden met dit wetsvoorstel niet toegekend. Het gaat daarom alleen om gegevens die openbaar zijn, door de kandidaat worden aangeleverd of eventueel volgen uit het netwerk van de kandidaat. Nu de reikwijdte van het onderzoek beperkt is tot de wettelijke integriteitsnormen, kan alleen van bronnen gebruik worden gemaakt die daar in voldoende mate mee in verband staan. Het gaat daarbij om de volgende bronnen:

- Informatie die de kandidaat zelf aanlevert (een ingevulde vragenlijst, het CV en een overzicht van nevenfuncties die de kandidaat vervult voor zover dit niet blijkt uit het CV);[21]
- Openbare bronnen (nieuwsberichten, sociale media, openbare publicaties, Handelsregister Kamer van Koophandel, et cetera);
- Netwerk van de kandidaat;
- Gesprek met de kandidaat.

Informatie die de kandidaat zelf aanlevert
Ten behoeve van de uitvoering van een risicoanalyse wordt de kandidaat gevraagd informatie aan te leveren. De vragenlijst stelt de uitvoerder in staat om zich een goed beeld te vormen van de kandidaat en de (mogelijke) risico's in kaart te brengen. Ook biedt het de uitvoerder aanknopingspunten en een leidraad voor het latere gesprek met de kandidaat. Het staat de uitvoerder vrij om een eigen vragenlijst – met zelf geformuleerde vragen – te gebruiken, mits alle integriteitsnormen daarbij aan bod komen. Dit onderdeel vindt tevens zijn begrenzing door de in paragraaf 3.1.1. genoemde integriteitsnormen. Het staat gemeenten vrij al dan niet tijdens het goede gesprek bijvoorbeeld open vragen te stellen die niet of niet direct verband houden met de bestuurlijke integriteit, zolang de uiteindelijke bevindingen in de rapportage maar een duidelijk verband hebben met het relevante normenkader. Naast een vragenlijst, wordt de kandidaat gevraagd zijn curriculum vitae aan te leveren, alsmede een overzicht van zijn nevenfuncties als bedoeld in artikel 41b van de Gemeentewet voor zover deze niet uitputtend volgen uit het curriculum vitae.

Openbare bronnen
Ter verificatie van en als aanvulling op de ingevulde vragenlijst kan de uitvoerder openbare bronnen doorzoeken. Met dit wetsvoorstel is de grondslag hiervoor geëxpliciteerd. Eventuele openstaande onderdelen uit de vragenlijst kunnen na raadpleging van de openbare bronnen in het gesprek met de kandidaat aan bod komen. Het openbare bronnenonderzoek moet verband houden met mogelijke integriteitsrisico's die gerelateerd zijn aan de eerder genoemde wettelijke integriteitsnormen.

Netwerk van de kandidaat
In sommige gevallen kan het voorkomen dat het sociale- en/of zakelijke netwerk van de wethouder relevant kan worden geacht bij de vraag of er zich mogelijk een bepaald risico voordoet ten aanzien van een wettelijke integriteitsnorm. Zo kan er in de zin van artikel 28 juncto artikel 58 van de Gemeentewet sprake zijn van een aangelegenheid die de wethouder indirect persoonlijk

[21] Informatie die verband houdt met de andere formele benoembaarheidsvereisten zoals een uittreksel uit de BRP en een Verklaring Omtrent het Gedrag kunnen ook in deze fase overlegd. Zie ook paragraaf 3.1.2.

(middellijk) aangaat bij de beraadslaging en/of stemming. Deze norm is in potentie relevant bij alle intensieve, persoonlijke relaties van de wethouder. Daarnaast kan in relatie tot het hebben van financiële- en/of zakelijke belangen zoals volgt uit het nieuwe artikel 41ba van de Gemeentewet relevant zijn met welke zakenpartner een wethouder bijvoorbeeld een aandelenportefeuille deelt. Om voormelde reden kunnen vragen die verband houden met het sociale en/of zakelijke netwerk van de wethouder worden opgenomen in de vragenlijst en kunnen relevante integriteitsrisico's die daaruit voortvloeien worden meegenomen in de uiteindelijke rapportage, mits die risico's te relateren zijn aan één van de hierboven genoemde integriteitsnormen.

Bovendien zou dit netwerk, indien daar aanleiding toe is, en de uitvraag direct verband houdt met een relevante integriteitsnorm – waaronder het persoonlijk belang zoals hierboven reeds beschreven – kunnen worden bevraagd (eveneens afgebakend door de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse). Het kan dan zowel om het sociale en/of zakelijke netwerk van de kandidaat gaan. Indien van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt wordt ook altijd de kandidaat zelf hiervan op de hoogte gesteld, en vermeldt de uitvoerder duidelijk wat de bedoeling is van de uitvraag en dat medewerking geheel vrijwillig is.

Gesprek met de kandidaat
Een belangrijk onderdeel van de uitvoering van een risicoanalyse is een persoonlijk gesprek met de kandidaat. In het gesprek zullen naar alle waarschijnlijkheid ook zaken aan de orde komen die zich niet goed in een vragenlijst laten vastleggen en ook geen onderdeel zullen uitmaken van de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse. Bestuurlijke integriteit is immers meer dan het volgen van wettelijke integriteitsnormen en het beantwoorden van vragen. Het gaat bijvoorbeeld ook om bewustzijn, doorleven c.q. verinnerlijking, alertheid en handelingsperspectief. Van bestuurders mag men verwachten dat zij zich integer gedragen. Vooraf is het voor een wethouder echter niet altijd duidelijk wat 'integer besturen' precies van hem of haar vraagt, en dat de samenleving wel eens een ander moreel kompas kan hebben dan de bestuurder zelf heeft. Daarnaast is er bij integriteit vaak sprake van een groot grijs gebied. Het voeren van een gesprek biedt de kandidaat de mogelijkheid om te werken aan het integriteitsbewustzijn in relatie tot de functie. Dit wordt vaak aangeduid als "het goede gesprek". Verder kan de uitvoerder de kandidaat doortastend bevragen over opvallende zaken uit de vragenlijst en het openbare bronnenonderzoek en stelt het gesprek de kandidaat in de gelegenheid om opvallende zaken toe te lichten.

3.2. De uitvoering van een risicoanalyse
De uitvoering van een risicoanalyse wordt uitgevoerd voorafgaand de benoeming en iedere herbenoeming. De uitkomsten kunnen ertoe leiden dat een beoogd wethouder een andere portefeuille krijgt binnen het college dan aanvankelijk was besproken tijdens de collegeonderhandelingen. In het uiterste geval trekt de beoogd wethouder zich terug of besluit de raad hem niet te benoemen. Dit zijn ingrijpende consequenties en daarom dient de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse op een transparante en zorgvuldige wijze plaats te vinden. In dit voorstel is om die reden niet alleen de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse nader afgebakend, maar regelt het – in navolging op de vragen en opmerkingen van de Afdeling bij het eerdere voorstel uit 2021 – ook aan welke processuele waarborgen de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse minimaal dient te voldoen. Het gaat daarbij onder andere om de mogelijkheid voor de beoogd wethouder om vooraf te reageren op de uitkomsten van risicoanalyse, de verplichting tot geheimhouding, de beperking van welke gegevens met de raad gedeeld kunnen worden en de rol van burgemeester. Hieronder wordt een en ander nader toegelicht.

3.2.1 Verantwoordelijkheid en ondersteuning van de burgemeester
Met dit voorstel wordt in artikel 36c, tweede lid, van de Gemeentewet opgenomen dat de burgemeester verantwoordelijk is voor een zorgvuldige uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse. Uit artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet volgt reeds dat de burgemeester tot taak heeft de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Dit wetsvoorstel expliciteert dat deze taak

eveneens betekent dat de burgemeester zorg draagt voor een zorgvuldige uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse. Het betreft dus een invulling van de reeds bestaande zorgplicht. Het gaat er daarbij om dat de burgemeester er op toeziet dat de uitvoering van een risicoanalyse daadwerkelijk en op een zorgvuldige wijze wordt uitgevoerd binnen de gestelde kaders. De burgemeester kan zelf zorg dragen voor de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse, de uitvoering beleggen bij een extern bureau dan wel bij een onafhankelijke commissie, of een combinatie hiervan. Dit sluit goed aan bij de huidige uitvoeringspraktijk waarbij de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse voor het overgrote deel van de gevallen bij de burgemeester of een extern bureau – of een combinatie daarvan – is belegd.[22]

De uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse kan niet langer geschieden door (een commissie van) de gemeenteraad. De beoordeling van de integriteitsrisico's dient immers los van politieke overwegingen plaats te vinden. Raadsleden hebben ten opzichte van de beoogd wethouder nu eenmaal niet de neutrale positie die aan de burgemeester wel toekomt. Ook hangt dit samen met het waarborgen van de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat. Bij het uitvoeren van een risicoanalyse komt veel persoonlijke informatie naar boven, die niet relevant is om in de openbaarheid gebracht te worden. Enkel de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse, waaronder begrepen de conclusie en aanbevelingen, worden betrokken bij de openbare beraadslaging over de benoeming.

Zoals aangegeven kan de burgemeester zelf zorg dragen voor de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse. In dat geval vindt de uitvoering van een risicoanalyse geheel onder zijn directe verantwoordelijkheid plaats waarbij hij zorg draagt voor het inwinnen van de benodigde informatie, het voeren van het gesprek met de kandidaat-bestuurder, het opstellen van de concept-rapportage, het delen van de concept-rapportage met de kandidaat-bestuurder en tot slot het overleggen van de conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen aan de raad. Een burgemeester kan zich daarbij uiteraard ambtelijk laten ondersteunen, bijvoorbeeld door de gemeentesecretaris, de integriteitscoördinator of door het kabinet van de burgemeester. De burgemeester kan er ook voor kiezen de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse te beleggen bij een extern bureau dan wel bij een onafhankelijke commissie in de zin van artikel 84 van de Gemeentewet.[23] Mogelijke voordelen daarvan zijn dat de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse het ambtelijk apparaat niet belast, de uitvoering van een risicoanalyse meer op afstand wordt uitgevoerd en/of geput kan worden uit de expertise van derden. Dit sluit ook aan bij een veel voorkomende praktijk. Bovendien is een variant op voormelde opties eveneens mogelijk.[24]

De burgemeester is niet verantwoordelijk voor de uitkomsten van een concreet geval. Of een kandidaat-bestuurder al dan niet benoembaar is, blijft uitsluitend een oordeel van de raad zelf. Wel zal de burgemeester gelet op diens taak moeten oordelen of de uitvoering van een risicoanalyse voldoende degelijk is uitgevoerd en of de raad daarmee over voldoende gewogen informatie beschikt om te kunnen oordelen over de benoeming. Dat zal er in de praktijk vooral op neerkomen te bezien of alle relevante onderwerpen aan bod zijn gekomen, of er geen open eindjes in de uitkomsten zitten en of de kandidaat-bestuurder geen klachten heeft over de procedures. In de meeste gevallen zal er niet een directe aanleiding zijn om diepgravender onderzoek te doen. Hoewel de burgemeester toegang heeft tot alle informatie rond de uitvoering van een risicoanalyse, zal in de praktijk vaak het bekijken van de conclusies en aanbevelingen van de uitvoering van een risicoanalyse voldoende zijn, als hierin alle relevante onderwerpen aan bod gekomen zijn, de uitkomsten op zichzelf geen vragen meer oproepen en vanuit de kandidaat-bestuurder of uitvoerder geen signalen zijn over mogelijke problemen.[25]

---

[22] I&O Research en DSP-Groep 2023, p. 17.
[23] Een dergelijke commissie kan bijvoorbeeld vergeleken worden met een bezwaarschriftenadviescommissie.
[24] I&O Research en DSP-Groep 2023, p. 17.
[25] Als de burgemeester de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse zelf op zich neemt heeft hij vanzelfsprekend toegang tot alle relevante informatie.

Door met dit voorstel wettelijk de uitvoering van een risicoanalyse te normeren en vast te leggen welke processuele waarborgen er gelden is beoogd de burgemeester een handvat te bieden bij het uitvoeren van zijn taak om de bestuurlijke integriteit te bevorderen. Zorgvuldig tot stand gekomen uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse staan het periodiek bespreken van het thema bestuurlijke integriteit binnen het college immers ten dienste. Zo kan bijvoorbeeld bezien worden of de huidige beheersmaatregelen nog het daarmee beoogde doel dienen of dat andere maatregelen nodig zijn om de integriteit van het bestuur te bevorderen.

Uiteraard is de rol van de burgemeester bij integriteit breder dan de uitvoering van een risicoanalyse. In gevallen waarin de burgemeester daadwerkelijk vreest dat de bestuurlijk integriteit van de gemeente in het geding is, kan de burgemeester ook terecht bij de commissaris van de Koning op grond van artikel 182, eerste lid, onder c, van de Provinciewet. In die situatie, of wanneer sprake is van verstoorde verhoudingen, is de commissaris van de Koning als rijksorgaan belast met het adviseren en bemiddelen. De commissaris van de Koning kan de burgemeester bijvoorbeeld bijstaan met advies en raad. Daarbij kan de commissaris van de Koning op basis van artikel 182, tweede lid, van de Provinciewet, mits zijn taak als rijksorgaan dit vergt, inzicht krijgen in de uitvoering van een risicoanalyse.

Het is belangrijk dat de burgemeester zijn taak om de bestuurlijke integriteit te bevorderen onbelemmerd kan uitvoeren.[26] Dat geldt niet alleen rondom de benoeming, maar gedurende de gehele ambtsperiode van het college. Een continu bewustzijn van de krachten en kwetsbaarheden van het college draagt bij aan een integer bestuur dat in dienst staat van alle burgers. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ondersteunt met subsidie initiatieven van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters (hierna: NGB) en de Wethoudersvereniging die hier aan moeten bijdragen.[27]

Het vertrekpunt van de rol en verantwoordelijkheid van de burgemeester ten aanzien van de uitvoering van een risicoanalyse gelet op zijn hierboven beschreven zorgplicht, zorgt ervoor dat de rol van andere actoren binnen de gemeentelijke organisatie beperkter zijn. Zo wordt de griffier in principe niet betrokken bij de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse. Het staat de raad en de griffier daarentegen vrij om ondersteuning vanuit de griffie te organiseren voor het moment dat de uitvoering van een risicoanalyse is afgerond, bijvoorbeeld ten aanzien van het nader informeren of adviseren over de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse richting de raad of (één of enkele van) zijn leden. Dit doet de griffier dan vanuit zijn rol als adviseur dan wel ondersteuner van de raad. Dan gaat het bijvoorbeeld over de juridische duiding van de uitkomsten van het rapport, het meedenken over het stellen van vragen daarover aan de kandidaat-wethouder, et cetera.

3.2.2. De uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse

De uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse in de vorm van conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen worden door tussenkomst van de burgemeester overgelegd aan de raad. De raad besluit immers of wethouders al dan niet worden benoemd. Een belangrijk doel van de uitvoering van een risicoanalyse is dan ook om de raad inzicht te bieden in eventuele kwetsbaarheden met betrekking tot de integriteit van de kandidaat. Tegelijkertijd worden er met het uitvoeren van de uitvoering van een risicoanalyse allerhande gegevens verzameld die behoren tot de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat. Het is tegen die achtergrond niet mogelijk om in algemene zin aan te geven welke gegevens wel of niet met de raad gedeeld mogen worden (en dus openbaar worden). Het richtsnoer daarbij is dat informatie alleen met de raad gedeeld wordt voor zover dat proportioneel is gelet op het doel van de uitvoering van een risicoanalyse: het bieden van inzicht in en het noemen van handelingsperspectieven in relatie tot (eventuele)

[26] In de nota integriteit openbaar bestuur worden daartoe diverse maartregelen aangekondigd. Zie Kamerstukken II 2022/23, 28 844, nr. 254, p. 17-18 (online raadpleegbaar via https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28844-254.html).

[27] Volledigheidshalve wordt aangemerkt dat deze organisaties – ondanks de fysiek grote afstand tot het Caribische deel van Nederland – ook de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba ondersteunen.

integriteitsrisico's. In beginsel is het niet passend om tot andere dan de kandidaat herleidbare persoonsgegevens op te nemen in de conclusies, aanbevelingen en beheersmaatregelen.

Conclusie
Elke rapportage bevat ten minste een conclusie. Daarin kunnen bepaalde integriteitsrisico's worden geconstateerd. Benadrukt zij dat het bestaan van integriteitsrisico's op zichzelf niet betekent dat een persoon niet of minder integer is, maar mogelijk is het wel aangewezen om beheersmaatregelen te nemen. In de conclusie wordt geen standpunt ingenomen over de benoembaarheid van een kandidaat. Dit is immers, met de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse in de hand, aan de raad. Vanzelfsprekend kan ook geconcludeerd worden dat er zich geen integriteitsrisico's voordoen. In dat geval volgen er geen aanbevelingen of eventuele beheersmaatregelen. Wel is het aan de wethouder om bij de uitoefening van de functie zich rekenschap te geven van gewijzigde omstandigheden en van de geldende integriteitsnormen waaraan in de uitvoering van een risicoanalyse is getoetst.

Aanbevelingen
Indien er integriteitsrisico's worden geconstateerd, is het aan de uitvoerder van de uitvoering van een risicoanalyse om te bezien welke aanbevelingen er kunnen worden gedaan om die risico's te verkleinen dan wel weg te nemen. Op basis van de bevindingen geeft de uitvoerder een advies met handelingsperspectieven die de kandidaat inzicht bieden op welke manier de risico's kunnen worden verkleind of weggenomen. Het advies kan bijvoorbeeld zijn om een bepaalde nevenfunctie neer te leggen, zich te onthouden van beraadslagging en stemming in het college bij een bepaald onderwerp of een plan dat een bepaald gebied betreft waarbij de kandidaat een persoonlijk belang heeft of het op afstand plaatsen van financiële belangen. De aanbevelingen moeten de proportionaliteitstoets kunnen doorstaan. Dat wil zeggen dat de (zwaarte van de) aanbeveling moet worden gerechtvaardigd door (de ernst van) het geconstateerde integriteitsrisico.

Beheersmaatregelen
Beheersmaatregelen betreffen de door de uitvoerder voorgestelde aanbevelingen of andere maatregelen waaraan de kandidaat-bestuurder zich committeert teneinde de geconstateerde integriteitsrisico's te verkleinen of geheel weg te nemen. De beheersmaatregelen worden door de uitvoerder van de uitvoering van een risicoanalyse in samenspraak met de kandidaat opgesteld. Het gaat hierbij vooral om tussen de uitvoerder en kandidaat gemaakte afspraken – die vaak één of meerdere acties of handelingen behelzen – op welke manier opvolging zal worden gegeven aan de door de uitvoerder voorgestelde aanbevelingen. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat een wethouder afspreekt dat financiële belangen op afstand worden geplaatst of nevenfuncties worden opgezegd. Ook is het mogelijk dat de uitvoering van een risicoanalyse aanleiding geeft om de portefeuilles binnen het beoogde college te herverdelen.

3.2.3 Procedure rond de bekendmaking
De conclusie en aanbevelingen worden pas gedeeld nadat de kandidaat-bestuurder inzicht heeft verkregen in de definitieve rapportage en de uitkomsten waarvan het voornemen er is om die met de raad te delen. Daarbij is het belangrijk dat de kandidaat een redelijke gelegenheid wordt geboden om inzicht te verkrijgen in de uitkomsten en zijn eventuele bevindingen daarover te delen met de uitvoerder. Uiteraard is het niet de bedoeling dat de kandidaat zich mengt in de uiteindelijke formuleringen, behalve waar het gaat om de beheersmaatregelen, die worden immers door de uitvoerder en kandidaat gezamenlijk geformuleerd. Waar het om gaat is dat eventuele feitelijke onjuistheden tijdig kunnen worden rechtgezet en dat de kandidaat-bestuurder kan aangeven in hoeverre hij of zij van plan is om uitvoering te geven aan de eventuele aanbevelingen door het nemen van beheersmaatregelen. Ook heeft de beoogd wethouder op dit moment nog de mogelijkheid zich terug te trekken. Als de beoogd wethouder besluit zich terug te trekken, worden de conclusies, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen uiteraard niet gedeeld met de raad en blijft hier geheimhouding op rusten. Wanneer de stukken met betrekking tot de uitvoering van een risicoanalyse worden vernietigd, hangt af van hetgeen is bepaald in de gemeentelijke selectielijst voor archiefbescheiden.

Als de kandidaat zich niet terugtrekt deelt de burgemeester de conclusie en de eventuele aanbevelingen en beheersmaatregelen met de raad. De rapportage wordt voorafgaand aan de openbare raadsvergadering waarin de kandidaat-wethouder al dan niet benoemd wordt aan de raad overgelegd. Het is daarbij van belang dat de raad de tijd heeft om kennis te nemen van de inhoud van de rapporten om zodoende een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse. Op de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse rust op grond van artikel 36c, vierde lid, van de Gemeentewet geheimhouding. Dit kan niet door gemeentelijke bestuursorganen opgelegd dan wel opgeheven worden. Deze geheimhoudingsplicht komt te vervallen ten aanzien van de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen zodra deze door tussenkomst van de burgemeester zijn overgelegd aan de raad en daarmee openbaar worden. Deze informatie zal worden betrokken bij de openbare beraadslaging.

Indien de raad overgaat tot het benoemen van de beoogde wethouder, is de wethouder verplicht de beheersmaatregelen openbaar te maken. Deze openbaarmaking geschiedt zowel fysiek op het gemeentehuis als elektronisch, op de website van de gemeente. Dit is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de wethouder. Evenwel ziet de burgemeester, vanuit zijn in artikel 170, tweede lid, van de Gemeentewet omschreven zorgplicht, hier op toe.

Na de beraadslaging worden de overige uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse bewaard conform de eisen die volgen uit de Archiefwet, de onderliggende regelgeving en de kaders die de gemeente met betrekking hierop heeft gesteld. Het zou hierbij voor de hand liggen om aan te sluiten bij hetgeen momenteel al is geregeld in de selectielijst met betrekking tot het proces 'personen aanstellen'. [28]

3.2.4. Overzicht waarborgen

Het is van belang om de uitvoering van een risicoanalyse op een zorgvuldige wijze uit te voeren. Het verrichten ervan kan immers impact hebben op de reputatie van kandidaten, hun (politieke) loopbaan of (financiële) belangen. Mede om die reden heeft de regering er ook voor gekozen de uitvoering van een risicoanalyse van een wettelijke gereguleerde basis te voorzien. Meer specifiek gelden daarbij de volgende waarborgen:

- De omgang met (bijzondere) persoonsgegevens waaronder die van derden zoals nader uitgewerkt in paragraaf 3.2.2. en 3.2.3.;
- De archivering en vernietiging van de rapportage zoals volgt uit paragraaf 3.2.3.;
- De uitvoerder stelt de kandidaat ten minste één keer in de gelegenheid om schriftelijk te reageren – naast het gesprek dat plaatsvindt – op de gehele rapportage waarbij duidelijk is welk deel de uitvoerder voornemens is om te delen met de raad;
- Alleen nadat de kandidaat expliciet toestemming heeft gegeven kunnen de conclusies, aanbevelingen en beheersmaatregelen worden gedeeld met de raad;
- Het staat de kandidaat vrij zich te allen tijde terug te trekken. In dat geval wordt de verzamelde informatie vernietigd, afhankelijk van hetgeen is bepaald in de gemeentelijke selectielijst voor archiefbescheiden.

Het verrichten van een risicoanalyse betreft een vorm van integriteitsonderzoek. Daarbij moeten wethouders weten wat er van hen verwacht wordt en moeten zij niet door derden zomaar weggezet kunnen worden als niet-integer. Om die reden heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in de nota integriteit openbaar bestuur aangegeven tot verplichte kwaliteitseisen voor integriteitsonderzoek naar politieke ambtsdragers te willen komen.[29] Dit wetsvoorstel loopt daar op vooruit door de uitvoering van een risicoanalyse, het type integriteitsonderzoek dat het meest wordt uitgevoerd, wettelijk nader te reguleren en van waarborgen te voorzien.

---

[28] Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2020 (*Stcrt*. 2020, 11143)
[29] Zie Kamerstukken II 2022/23, 28 844, nr. 254, p. 16 (online raadpleegbaar via https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28844-254.html).

3.3. Risicoanalyse bij waterschappen
De regering heeft het voornemen om de risicoanalyse ook voor te schrijven voor kandidaat-bestuurders van waterschappen. Voor de verschillende aspecten van de risicoanalyse die in deze memorie van toelichting zijn uitgelicht, moet echter nog nader onderzocht worden hoe die van toepassing zijn op de waterschappen. Uitgangspunt is daarbij dat zoveel mogelijk kan worden aangesloten bij bepalingen die gelden voor de bestuurders van andere decentrale overheden. Ook moet in beeld gebracht worden hoe de verschillen tussen de bestuursvormen van gemeenten en provincies enerzijds en waterschappen anderzijds, van invloed zijn op de bepalingen omtrent de risicoanalyse in dit wetsvoorstel. Aan de hand van nader onderzoek zal bepaald worden hoe de risicoanalyse van toepassing kan zijn op de waterschappen. De memorie van toelichting en zo nodig het wetsvoorstel zullen hieraan later worden aangepast.

3.4. Risicoanalyse bij de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba
In deze memorie van toelichting wordt kortheidshalve in principe gesproken over gemeenten, gemeentelijke organen of de bepalingen uit de Gemeentewet. Dat laat onverlet dat met dit wetsvoorstel ook de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (WolBES) wordt gewijzigd. Hiermee wordt het uitvoeren van een risicoanalyse bestuurlijke integriteit een wettelijke verplichting.[30] Met het oog op de verschillende functietitels wordt hier opgemerkt dat waar in deze memorie van toelichting gerefereerd wordt aan de rollen, taken en bevoegdheden van respectievelijk de 'burgemeester', 'wethouder' en de 'raad', voor de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba gelezen moet worden de 'gezaghebber', 'eilandgedeputeerde' en de 'eilandraad'. Alle voorgestelde wijzigingen zijn onverlet van toepassing voor de openbare lichamen.[31] Er lijkt geen aanleiding om een afwijkende regeling te treffen gelet op de bijzondere omstandigheden van de openbare lichamen.

4. Doel en inhoud wettelijke regeling omgang financiële belangen

4.1 Achtergrond en doel wettelijke regeling
In de Gemeentewet zijn diverse normen opgenomen die de bestuurlijke integriteit van een bestuurder beogen te bevorderen. Denk bijvoorbeeld aan de norm die stelt dat een bestuurder niet mag mee beraadslagen- en stemmen indien er sprake is van een persoonlijk belang, of het verbod op het aangaan van nader in de wet omschreven overeenkomsten met de gemeente waarbij de zuiverheid van verhoudingen niet is gewaarborgd. Ten aanzien van financiële belangen van decentrale bestuurders zijn geen specifieke normen opgenomen in het huidig wettelijk kader.[32] Voor andere openbare ambten worden wel reeds integriteitsnormen gehanteerd tot het financieel belang. Zo zijn bewindspersonen in het gesprek met de formateur gehouden bij zichzelf na te gaan of er zeggenschapsrechten zijn met betrekking tot relevante financiële of zakelijke belangen. Als blijkt dat hiervan sprake is, dienen zij afstand te doen van of een regeling te treffen over de relevante zeggenschapsrechten.[33] Bovendien is het ook voor ambtenaren – zowel op nationaal- als decentraal niveau – niet toegestaan financiële belangen te hebben, effecten te bezitten, of effectentransacties te verrichten waardoor de goede vervulling van de functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met de functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd.[34] Voor rechterlijke ambtenaren wordt met een aanhangig wetsvoorstel voorgesteld om een soortgelijke bepaling op te nemen om uit te sluiten dat rechters financiële belangen hebben die in de weg staan aan hun onpartijdigheid of het vertrouwen daarin.[35]

---

[30] Het equivalent van de functie van 'wethouder'.
[31] Hiermee wordt, vanuit het kabinetsstandpunt 'comply or explain', gekozen voor comply.
[32] Het is mogelijk dat er sprake is van een 'persoonlijk belang' in de zin van artikel 58 jo. 28 van de Gemeentewet vanwege bepaalde financiële belangen, maar een specifieke norm is er niet.
[33] Kamerstukken II 2002/03, 28 754, nr. 1, p. 4 (online raadpleegbaar via https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28754-1.pdf).
[34] Zie artikel 8, eerste lid, onder c, van de Ambtenarenwet 2017.
[35] Kamerstukken II 2022/23, 36243, nr. 2.

Sommige decentrale overheden hebben over de omgang met financiële belangen door hun bestuurders regels opgenomen in de lokale gedragscode. Regels over de omgang met financiële belangen zien op een fundamentele integriteitsnorm die grondrechten aangaande de persoonlijke levenssfeer en het eigendomsrecht van de bestuurder beperken. De regering is daarom van mening deze integriteitsnorm een specifieke wettelijke grondslag vereist. Bovendien zou een dergelijke norm in de kern niet per gemeente moeten verschillen.[36] De hier geïntroduceerde norm laat onverlet dat decentrale overheden nadere regels kunnen (blijven) opnemen die uitwerking geeft aan deze norm, mits daarbij de benodigde proportionaliteit en subsidiariteit in acht wordt genomen.

4.2. Inhoud wettelijke regeling

Een bestuurder wordt geacht vanuit zijn ambt het algemeen belang te behartigen. Door het hebben van bepaalde financiële belangen kan het risico ontstaan dat het algemeen belang en persoonlijke belangen interfereren. In de wet wordt daarom vastgelegd dat bestuurders van decentrale overheden geen financiële belangen hebben, geen effecten bezitten of geen effectentransacties verrichten (hierna: financiële belangen) voor zover dit ongewenst is met het oog op een goede vervulling van hun ambt. Het gaat hierbij om financiële belangen die aan een goede functievervulling als geheel in de weg kunnen staan. Niet om specifieke belangen waarvoor onthouding van beraadslaging- en stemming op grond van artikel 28 juncto artikel 58 van de Gemeentewet in een specifiek geval soelaas biedt. Met deze regeling wordt aangesloten op de reeds bestaande norm uit de Ambtenarenwet en een wetsvoorstel waarmee de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren een gelijkluidende norm introduceert voor rechterlijke ambtenaren.

Met dit wetsvoorstel wordt in de eerste plaats beoogd een goede functievervulling te waarborgen. Het begrip financieel belang is zeer divers. Het kan gaan om het bezit van effecten, vorderingsrechten, onroerend goed (zoals bouwgrond) alsook om financiële deelnemingen in ondernemingen, et cetera. Zelfs negatieve financiële belangen, zoals schulden uit hypothecaire vorderingen of onderhandse schulden, kunnen in verband met een goede functievervulling relevant zijn. Het gaat ook om financiële belangen waar een wethouder (mede)zeggenschap over heeft. Derhalve worden ook de financiële belangen van minderjarige kinderen en de partner (mits getrouwd in gemeenschap van goederen) relevant geacht. Financiële belangen zullen, in tegenstelling tot het uitoefenen van nevenfuncties, minder vaak een directe relatie met het ambt hebben. Die relatie zal in de regel veelal bepaald worden door in welke gemeente het ambt wordt uitgeoefend en of het financiële belang verband houdt met de geografische ligging van de gemeente, al hoeft dit niet zonder meer het geval te zijn. Hoe dan ook zal vooraf niet eenduidig kunnen worden aangegeven welke financiële belangen wel en welke niet toelaatbaar zijn in relatie tot het te vervullen of vervulde ambt. Of een bepaald financieel belang daadwerkelijk risico's met zich brengt, is afhankelijk van de desbetreffende gemeente, de portefeuille van de bestuurder – al is het tegelijkertijd van belang om te benadrukken dat bestuurders onderdeel zijn van een collegiaal bestuur en derhalve niet alleen de eigen portefeuille van belang is – en het concrete financiële belang.

Naast dat het niet toegestaan is om financiële belangen te hebben als dit ongewenst is met het oog op een goede vervulling van het ambt, wordt dit geëxpliciteerd voor het bezitten van effecten of het verrichten van effectentransacties. De reden daarvan is dat bestuurders uit hoofde van hun ambt de beschikking kunnen krijgen over informatie waaraan in het bijzonder het risico is verbonden op oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie. Deze informatie mag alleen worden gebruikt voor de publieke doeleinden. Bestuurder beschikken immers om die reden over die informatie.

De norm over de omgang met financiële belangen richt zich tot de individuele bestuurders. Het is primair aan de ambtsdrager om de afweging te maken of bepaalde hem toekomende financiële

[36] Bovend'Eert, Broeksteeg, De Cloe en Doeleman, *Toezicht op integriteit van Wethouders*, Nijmegen: Wolf Productions 2020, p. 17-18.

belangen verenigbaar zijn met een goede vervulling van het ambt. Ter illustratie ziet de wethouder met de portefeuille afval en reiniging die een grote aandelenportefeuille heeft in een afvalbedrijf dat zich heeft gevestigd binnen de gemeentegrenzen, of de wethouder met portefeuille jeugd die een vorderingsrecht heeft op een jeugdzorgbedrijf binnen diezelfde gemeentegrenzen zich in het bijzonder voor deze afweging gesteld. Zowel bij aanvang als tijdens de ambtsperiode is deze norm relevant. Kandidaat-bestuurders zullen zich bij aanvaarding van het ambt moeten afvragen of de aan hen toekomende financiële belangen een goede vervulling van het ambt in de weg staan. Reeds benoemde bestuurders zullen dit ook moeten, temeer als zij onverwacht bepaalde belangen verwerven door bijvoorbeeld het verkrijgen van een erfenis of schenking. Indien dat het geval is, zal de bestuurder maatregelen moeten treffen. Die maatregelen kunnen zich richten op de invulling van het ambt. Enerzijds kan daarbij gedacht worden aan het niet mee beraadslagen- of stemmen over een bepaald onderwerp, het (ten dele) wisselen van portefeuille, et cetera. Anderzijds kan de oplossing ook gezocht worden in de omgang met het financiële belang. Indien een bepaald financieel belang niet verenigbaar is met een goede vervulling van het ambt, kan afstand gedaan worden van het belang dan wel een regeling worden getroffen waarbij de zeggenschapsrechten gedurende de ambtsperiode niet kunnen of zullen worden uitgeoefend. Dergelijke afspraken kunnen voor kandidaat-wethouders onderdeel zijn van de aanbevelingen en/of beheersmaatregelen die volgen uit een risicoanalyse.[37]

De raad kan in de gedragscode integriteit nader inkleuring blijven geven aan de wijze waarop de omgang van financiële belangen door bestuurders in relatie tut hun ambt plaatsvindt. Zo behoort het aanwijzen van bepaalde sectoren of specifieke opgaven waarbij financiële belangen in de betreffende gemeente vaak een problematische rol spelen tot de mogelijkheden. Bij de eerstvolgende wijziging van de Modelgedragscode integriteit – die is opgenomen in het Handboek integriteit – zal bezien worden of er hiervoor nadere handvatten kunnen worden meegegeven.

4.3. Financieel belang in relatie tot de uitvoering van een risicoanalyse

Zoals in paragraaf 3.1 reeds naar voren kwam, kunnen bij de uitvoering van een risicoanalyse alleen normen worden betrokken die een wettelijke grondslag hebben. Door met dit wetsvoorstel ook de omgang van financiële belangen bestuurders op het niveau van de wet te regelen, kan dit onderwerp voor kandidaat-wethouders aldus betrokken worden in een risicoanalyse. De uitvoerder kan de kandidaat-wethouder vragen naar relevante financiële belangen en daarbij openbare bronnen raadplegen die daar mogelijk inzicht in kunnen bieden. In het gesprek met de kandidaat kan nader ingegaan worden op de (on)verenigbaarheid van relevante financiële belangen met het oog op een goede uitoefening van het ambt. Desgewenst kunnen hierover afspraken worden gemaakt – al dan niet nadat er aanbevelingen in die richting zijn gedaan – in de vorm van beheersmaatregelen. Zoals hierboven al naar voren kwam, kunnen die zien op de invulling van het ambt of de omgang met de financiële belangen door die bijvoorbeeld op afstand te plaatsen.

Het bij de kandidaat kunnen opvragen van financiële belangen roept de vraag op hoe dit zich verhoudt tot het niet wettelijk voorschrijven van een registratieplicht. Informatie over financiële belangen zullen immers via de conclusies, aanbevelingen en beheersmaatregelen geagendeerd worden voor de raadsvergadering, en de Gemeentewet schrijft voor dat de beraadslaging en stemming over de benoeming van wethouders in het openbaar plaatsvindt.[38] De informatie die daar ter sprake komt, wordt derhalve ook beschikbaar voor de buitenwereld en tast daarmee de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat aan. Het is dan ook aan de uitvoerder van een risicoanalyse om informatie over de financiële belangen op een zorgvuldige manier te formuleren in de uitkomsten van een risicoanalyse, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met het beschermen van de persoonlijke levenssfeer van de kandidaat. Indien duidelijk is dat er geen risico's kleven aan een bepaald financieel belang, is het in elk geval duidelijk dat dit financiële belang niet moet worden opgenomen in de uitkomsten van die risicoanalyse. Als het financiële belang mogelijk wel ongewenst is met het oog op de goede vervulling van het wethouderschap, zal

[37] In paragraaf 3.2.2. wordt hier nader op ingegaan.
[38] Zie artikel 24, onderdeel d, van de Gemeentewet

dat belang waarschijnlijk op een zorgvuldige manier moeten worden opgenomen in de uitkomsten. Daarbij is zorgvuldigheid gepast. Dit betekent in ieder geval dat de uitvoerder terughoudend is met het delen van specifieke kenmerken of gegevens van het concrete financieel belang, zoals de hoogte van de schuld, de locatie van het eigendom of een percentage van het aandeel. Op het moment dat een kandidaat er niettemin bijvoorbeeld voor kiest een beheersmaatregel – die betrekking heeft op het financieel belang in kwestie – in het geheel niet of niet volledig op te volgen, is het voorstelbaar en ook te rechtvaardigen dat de raad hier uitgebreider over wordt geïnformeerd. Dit kan door een volledigere beschrijving van het financieel belang te geven in de eindrapportage. Op die manier wordt de situatie voor de raad inzichtelijker gemaakt, en kan op basis van een zo volledig mogelijk beeld een afgewogen besluit worden genomen bij de benoeming.

5. Overige wijzigingen

5.1. Harmonisatie integriteitsnormen openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba
Tot slot regelt dit wetsvoorstel dat de integriteitsnormen voor de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba geharmoniseerd worden met het gemeentelijk stelsel. De WolBES kent een aantal integriteitsnormen die verstrekkender zijn dan de integriteitsnormen in de Gemeentewet (paragraaf 3.1.1.), het betreft specifiek het verbod op bloed- en aanverwantschap tussen leden van het bestuurscollege[39],[40] en een nauwkeurige omschrijving van de zakelijke belangen die de (kandidaat)eilandgedeputeerde en zijn of haar echtnoot hebben of beheren. Deze normen werden in de context van 'legislatieve terughoudendheid' in 2009 gemotiveerd aan de hand van vrees voor belangenverstrengeling in kleine (eilandelijke) leefgemeenschappen.[41] Beide normen zijn verstrekkender dan de integriteitsnormen in de Gemeentewet, terwijl er in Europees Nederland ook sprake is van kleine (eilandelijke) leefgemeenschappen met een eigen lokaal bestuur[42]. Dit verschil past niet meer bij de inzet van het kabinet om Bonaire, Saba en Sint-Eustatius een gelijkwaardig deel van Nederland te laten zijn. Vanuit de uitgangspunten van 'comply or explain' en de inzet van het kabinet om Caribisch Nederland meer aan te sluiten op het wettelijk stelsel in Europees Nederland, wordt voorgesteld om de voorgenoemde integriteitsnormen in de WolBES af te schaffen.

5.2. Besluit tot niet-benoeming
In artikel 50 van de Gemeentewet is opgenomen dat de rechter niet treedt in de gronden die ten grondslag liggen aan het ontslag van een wethouder. Het besluit van de raad tot niet-benoeming van de kandidaat-wethouder staat in zijn geheel niet open voor bezwaar en beroep bij de bestuursrechter. Een dergelijk besluit ontbeert immers enig rechtsgevolg. Met dit wetsvoorstel wordt niettemin expliciet geregeld dat de rechter niet treedt in de gronden die ten grondslag liggen aan het besluit tot niet-benoeming. Daarmee wordt geëxpliciteerd dat ook de civiele rechter niet treedt in voormelde gronden. Het oordeel van de raad om een wethouder te ontslaan is immers een naar zijn aard politiek besluit. Tegen die achtergrond past het niet als de civiele rechter zich inhoudelijk zou buigen over de gronden die tot het ontslag hebben geleid.

6. Verhouding hoger recht en nationale regelgeving

6.1. Grondwet en mensenrechten
Maatregelen die strekken tot het vermijden van (de schijn van) belangenverstrengeling of een andere aantasting van de integriteit kunnen een inbreuk vormen op het privéleven van de bestuurder en daarmee op het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals dat is vastgelegd in de Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Een dergelijke inbreuk moet in overeenstemming zijn met de beperkingsclausules zoals verankerd in artikel 10, eerste lid, van de Grondwet en artikel 8 van het EVRM. Uit artikel 10, eerste lid, van de

[39] Artikel 41 van de Wet op de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba.
[40] Het bestuurscollege is equivalent aan het college van burgemeester en wethouders.
[41] Kamerstukken II 2008/2009, 31 954, nr. 3.
[42] Bijvoorbeeld Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.

Grondwet vloeit voort dat, indien door maatregelen de persoonlijke levenssfeer wordt beperkt, daarvoor een basis in de wet moet bestaan. Daarnaast moeten dergelijke maatregelen voldoen aan de vereisten van artikel 8 EVRM. Dit betekent dat maatregelen die beperkingen in de persoonlijke levenssfeer meebrengen alleen mogelijk zijn voor zover deze zijn neergelegd in wettelijke maatregelen en deze noodzakelijk zijn in een democratische samenleving ter bescherming van de in artikel 8, tweede lid, EVRM genoemde belangen. Blijkens jurisprudentie van het EHRM moet een dergelijke beperking een zwaarwegend maatschappelijk belang dienen. Dat maatschappelijk belang is gelegen in de bevordering van de integriteit van het openbaar bestuur. Bestuurders hebben hierbij een bijzondere verantwoordelijkheid. Zowel het verbod op niet verenigbare financiële belangen als de verplichting tot het uitvoeren van een risicoanalyse integriteit zien op het wettelijk borgen van maatregelen ter bevordering van de integriteit van de bestuurders. Hieronder wordt dit nader toegelicht.

Risicoanalyse integriteit
Voor het goed functioneren van de rechtsstaat is vereist dat burgers kunnen vertrouwen op een integer decentraal bestuur. Dit kan een voldoende zwaarwegend belang zijn om beperkingen op het recht van de persoonlijke levenssfeer te rechtvaardigen, indien zij niet verder gaan dan nodig is om dat doel te bereiken. Het door middel van een risicoanalyse vooraf inzichtelijk maken van integriteitsrisico's kan een bijdrage leveren aan het voorkomen van integriteitsschendingen en in het algemeen het integriteitsbewustzijn verhogen. Met dit voorstel wordt voorzien in een formeel wettelijke grondslag. Voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens wordt verder verwezen naar paragraaf 6.2

Wettelijke regeling omgang financiële belangen
Het hebben van bepaalde financiële belangen en/of het verrichten van bepaalde financiële transacties kan (de schijn van) belangenverstrengeling of andere integriteitsaantastingen veroorzaken. Voor het goede functioneren van de rechtsstaat is vereist dat burgers kunnen vertrouwen op een integer decentraal bestuur. Dit kan een voldoende zwaarwegend belang zijn om beperkingen op het recht van de persoonlijke levenssfeer te rechtvaardigen, indien zij niet verder gaan dan nodig is om dat doel te bereiken. De voorgestelde regeling geeft door middel van een formeel wettelijke regeling invulling aan een en ander, waarbij er bovendien rekenschap van wordt gegeven dat de beperkingen die dit meebrengt niet verder gaan dan noodzakelijk is om het doel te bereiken. Er wordt immers geen algeheel verbod ten aanzien van financiële belangen gesteld. Ook worden voor eilandgedeputeerden de bestaande verplichtingen met betrekking tot financiële belangen, die ook een beperking van de persoonlijke levenssfeer vormen, gelijktijdig geschrapt. Verder past het verbod binnen een kader waarin meer wettelijke verplichtingen gelden voor bestuurders, ter bevordering van de integriteit.

Verder raakt dit verbod aan het eigendomsrecht, zoals vastgelegd in artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM, omdat het verbod op het hebben van financiële belangen die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van het ambt een beperking inhoud van het eigendomsrecht. Zoals hierboven beschreven is er hiervoor een wettelijke basis, dient dit een gerechtvaardigd algemeen belang en is hierbij een afweging van de belangen gemaakt.

6.2. Algemene Verordening Gegevensbescherming
Gezien de aard van dit voorstel is in de fase van beleidsontwikkeling een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uitgevoerd. Voor de uitvoering van een risicoanalyse is het immers noodzakelijk dat persoonsgegevens verwerkt worden. Met behulp van de gegevensbeschermingseffectbeoordeling is de noodzaak onderzocht van de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens en zijn op gestructureerde wijze de gevolgen en risico's van de uitvoering van een risicoanalyse voor gegevensbescherming in kaart gebracht. Hierbij is in het bijzonder aandacht besteed aan de beginselen van transparantie, gegevensminimalisering, doelbinding, het vereiste van een goede beveiliging en de rechten van de betrokkenen.

Voor de uitvoering van een risicoanalyse zullen persoonsgegevens verwerkt worden. Op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (hierna: AVG) kan dit enkel indien hiermee een legitiem doel wordt gediend. Het uiteindelijke doel van de uitvoering van een risicoanalyse is het bevorderen van de integriteit bij het decentraal bestuur. Voor verdere toelichting op de doelen die met dit voorstel worden gediend, zij voorts verwezen naar de algemene toelichting op de uitvoering van een risicoanalyse. De rechtsgrond voor de verwerking is een taak van algemeen belang, namelijk het waarborgen van de bestuurlijke integriteit (grondslag art. 6, eerste lid, aanhef en onder e, AVG) alsmede het voldoen aan de wettelijke verplichting om een risicoanalyse uit te voeren (grondslag artikel 6, eerste lid, aanhef en onder c). Dit voorstel expliciteert de wettelijke grondslag die hiervoor nodig is.

Gemeenten en eventuele externe uitvoerders zullen bij de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse de AVG in acht dienen te nemen. Uit dit wetsvoorstel vloeien daarnaast enkele specifieke voorwaarden voort, waarmee de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens verder wordt geborgd. Het gaat daarbij om de inkadering van de reikwijdte van de risicoanalyse, de verplichte mogelijkheid voor de beoogd wethouder om vooraf te reageren op de uitkomsten van een risicoanalyse, de verplichting tot geheimhouding en de beperking van welke gegevens met de raad gedeeld kunnen worden. Hieronder wordt een en ander nader toegelicht. De burgemeester is daarbij verwerkingsverantwoordelijke. Dit hangt samen met het feit dat de burgemeester, vanuit diens taak om toe te zien op de uitvoering van de uitvoering van een risicoanalyse, de uitvoering van een risicoanalyse uitvoert of opdracht geeft aan een andere partij om deze uit te voeren. Deze partij is dan verwerker van de persoonsgegevens. Daarbij hoort dat er in dat geval een verwerkingsovereenkomst wordt gesloten met de instantie die de uitvoering van een risicoanalyse uitvoert. Indien de burgemeester zelf zorg draagt voor de uitvoering van de risicoanalyse is hij eveneens verwerker. Anders is dat de uitvoerende partij zoals een commissie voor de integriteit of een commercieel bureau.

Uit artikel 5, eerste lid, onder b, van de AVG, volgt dat slechts persoonsgegevens kunnen worden verwerkt die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van een risicoanalyse met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouders. In het voorgestelde artikel 36c van de Gemeentewet is de reikwijdte van een risicoanalyse afgebakend (zie ook paragraaf 3.1.1). In samenhang betekent dit dat het verzamelen van persoonsgegevens gericht moet worden op het onderzoek naar deze wettelijk afgebakende thema's. Ook dienen slechts de kandidaten die daadwerkelijk als wethouder worden beoogd voor een bepaalde portefeuille aan de uitvoering van een risicoanalyse onderworpen te worpen. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat ook gegevens van derden kunnen worden betrokken bij de uitvoering van een risicoanalyse. Er kan namelijk worden gesproken met derden om nader inzicht te krijgen in de bestuurlijke integriteit van een beoogd wethouder. Daarbij zullen de persoonsgegevens over deze derde beperkt zijn. Daarnaast is voorstelbaar dat de gegevens van een derde voor de inschatting van de integriteitsrisico's relevant zijn. Daarbij moet met name gedacht worden aan partners of familie. De bekendmaking van deze gegevens dient zoveel mogelijk beperkt te blijven.

Opgemerkt zij dat het aan de verwerkingsverantwoordelijke – en in verlengde daarvan aan de verwerker – is om adequate technische en organisatorische maatregelen te treffen om het risico te minimaliseren dat persoonsgegevens worden verwerkt buiten het wettelijk kader. Denk hierbij voor maatregelen onder meer aan een zo nauw mogelijke inperking van de toegang tot deze gegevens, adequate afscherming van deze gegevens in techniek, gebruik van technieken om informatie veilig van verzender naar ontvanger te krijgen (b.v. versleuteling). Omdat de methode van verwerking en de keuze van verwerker niet wettelijk worden bepaald, dient de verwerkingsverantwoordelijke voordat de verwerking wordt gestart een DPIA op te stellen die betrekking heeft op de specifieke manier van verwerking die door diegene wordt bepaald.

Verder is geregeld dat ten aanzien van de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse een strikte geheimhoudingsplicht geldt, die niet door gemeentelijke bestuursorganen opgelegd dan wel opgeheven kan worden. Enkel de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen

worden gedeeld met de raad en worden daarmee openbaar. Hierin worden zo min mogelijk persoonsgegevens opgenomen. Dit betekent ook dat geen identificerende persoonsgegevens van derden worden vermeld. Verder is geregeld dat de beoogd wethouder ten minste gehoord moet worden voordat de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen worden gedeeld met de raad, zodat de beoogd wethouder in de gelegenheid is zich te uiten over de uitvoering van een risicoanalyse en eventuele onjuistheden kan rechtzetten. Uiteraard kan de beoogd wethouder ook op meer momenten gedurende de uitvoering van een risicoanalyse worden betrokken.

Als de beoogd wethouder zich terugtrekt voordat de raad is geïnformeerd over de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen, wordt geen enkele informatie uit de uitvoering van een risicoanalyse openbaar gemaakt en blijft volledige geheimhouding gelden.
De AVG is niet van toepassing op Caribisch Nederland. In plaats daarvan wordt het juridisch kader gevormd door de Wet bescherming persoonsgegevens BES. De grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens is de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak (art. 8, aanhef en onder e, Wet bescherming persoonsgegevens BES).

7. Gevolgen voor decentrale overheden

7.1 Algemene gevolgen voor decentrale overheden
De uitvoering van een risicoanalyse wordt zoals reeds beschreven beschouwd als een effectief middel om integriteitsrisico's in kaart te brengen en deze ook te verminderen.[43] Dit voorstel bevordert dan ook de integriteit door voor te schrijven dat in alle gemeenten een risicoanalyse moet worden uitgevoerd alvorens een wethouder wordt benoemd. Voor kandidaat-wethouders verschaft dit wetsvoorstel de gewenste duidelijkheid en waarborgen alvorens zij onderworpen worden aan een risicoanalyse. Met dit voorstel wordt voor een groot aantal gemeenten aangesloten bij de huidige praktijk. Veel gemeenten laten immers al een risicoanalyse uitvoeren. Tegelijkertijd bakent dit wetsvoorstel de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse af en stelt het grenzen aan de wijze waarop de uitvoering van een risicoanalyse wordt uitgevoerd. Dit laat onverlet dat binnen de gegeven kaders gemeenten ruimte behouden om de uitvoering van een risicoanalyse vorm te geven. Sommige gemeenten hebben de wijze waarop de uitvoering van een risicoanalyse wordt uitgevoerd vastgelegd in een verordening of in het Regelement van orde. Voor zover dat niet verenigbaar is met dit voorstel, zullen gemeenten dat moeten aanpassen. Dit betreft een éénmalige inspanning. Ten behoeve van de voorbereiding van dit voorstel is de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden gevolgd.

7.2. Administratieve lasten voor burgers, bedrijven en milieu
Het voorstel heeft geen administratieve lasten voor burgers, voor bedrijven en milieu.

7.3. Financiële gevolgen
In alle sectoren is meer aandacht voor het onderwerp integriteit. Dat geldt niet alleen voor overheden, maar evenzeer voor de rechterlijke macht, het bankwezen, de zorg als ook in andere sectoren. Het waarborgen en bevorderen van integriteit betreft dan ook een vast onderdeel dat bijgehouden moet worden. Dit voorstel volgt derhalve de reeds ingezette ontwikkeling waarbij – zoals volgt uit de verrichte inventarisatie – reeds 96% van de responderende gemeenten gebruik maakt van het instrument van de uitvoering van een risicoanalyse. Het financieren van dergelijke onderdelen is voor gemeenten, provincies, waterschappen en Caribisch Nederland gewaarborgd doordat de begrotingsfondsen meestijgen met de rijksuitgaven in de vorm van het accres en in de toekomst door de koppeling aan het Bruto Binnenlands Product.

8. Consultatie
Pm

[43] I&O Research en DSP-Groep 2023, p. 37-38.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I, onderdeel A, Artikel II, onderdeel A, en Artikel IV, onderdeel A (artikelen 36c Gemeentewet, 35d Provinciewet, en 41 WolBES)

Met deze wijziging wordt voorgesteld om wettelijk verplicht te stellen dat voorafgaand aan de benoeming een risicoanalyse wordt uitgevoerd met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder. Hiertoe wordt een nieuw artikel 36c van de Gemeentewet ingevoegd. Anders dan bij de VOG is de benoembaarheid van de wethouder wettelijk gezien niet gebonden aan een bepaalde uitkomst van de uitvoering van een risicoanalyse. Daarom wordt de uitvoering van een risicoanalyse niet opgenomen in artikel 36a Gemeentewet, waarin de benoembaarheidsvereisten zijn opgenomen. Het zetten van de procedurele stap om een risicoanalyse uit te voeren is echter wel verplicht en een kandidaat kan niet benoemd worden als dit niet is gebeurd. De uitvoering van een risicoanalyse zal ook verplicht zijn voor een vervangende wethouder die op grond van artikel 45b van de Gemeentewet kan worden benoemd

Ook wordt de reikwijdte van de uitvoering van een risicoanalyse wettelijk vastgelegd. Het gaat hierbij om het risico dat een of meerdere van de volgende wettelijke normen met betrekking tot de integriteit in het geding zouden kunnen komen bij of na de benoeming van de kandidaat-wethouder:

- Het verbod op het hebben van een onverenigbare betrekking (artikel 36b van de Gemeentewet);
- De naleving van de ambtseed (artikel 41a van de Gemeentewet);
- De regels met betrekking tot nevenfuncties (artikel 41b van de Gemeentewet);
- De regels met betrekking tot verboden handelingen (artikel 41c, eerste lid, juncto artikel 15 eerste en tweede lid van de Gemeentewet);
- Het verbod op het hebben van financiële belangen of het bezit van effecten en verrichten van effectentransacties waardoor de goede vervulling van zijn wethouderschap of de goede functionering van de gemeente, voor zover deze in verband staat met zijn wethouderschap, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd (artikel 41ba van de Gemeentewet);
- Onthouding van beraadslaging en stemming in geval van belangenverstrengeling (artikel 58 juncto artikel 28 van de Gemeentewet);
- De omgang met vertrouwelijke informatie (artikel 89, tweede lid, van de Gemeentewet);

Aanvullend op de opsomming hierboven, wordt voor gedeputeerden van een provincie ook de norm betrokken dat een gedeputeerde niet als gemachtigde of adviseur werkzaam mag zijn bij zaken die aan uitspraken van gedeputeerde staten onderworpen zijn (artikel 47 van de Provinciewet). Deze norm bestaat niet voor wethouders.

Voor de betrokkenen bij de uitvoering van een risicoanalyse geldt een geheimhoudingsplicht, welke rechtstreeks uit de wet voortvloeit en niet door gemeentelijke bestuursorganen kan worden opgeheven. Daarbij moet worden aangetekend dat ingevolge artikel 24 van de Gemeentewet de beraadslaging en stemming over de benoeming van wethouders alleen in een openbare vergadering kan plaatsvinden. Daarom komt de geheimhoudingsplicht te vervallen ten aanzien van de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen, zodra deze door tussenkomst van de burgemeester zijn overgelegd aan de raad. Dit dient pas te gebeuren als de uitvoering van een risicoanalyse volledig is afgerond en de beoogd wethouder de gelegenheid heeft gehad te reageren op de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse. Op dat moment geeft de beoogd wethouder ook aan of diegene beheersmaatregelen gaat treffen en zo ja, welke. Er moet ook worden opgemerkt dat indien de beoogd wethouder op dat moment besluit zich terug te trekken, er geen reden is om de benoemingsprocedure verder te doorlopen. De conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen zullen in dat geval dus ook niet gedeeld worden met de raad en de geheimhouding blijft dan rusten op de deze informatie.

Bij de uitkomsten van de uitvoering van een risicoanalyse gaat het om wat er in brede zin uit de analyse naar voren is gekomen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld ook om informatie die uiteindelijk niet relevant is bevonden. De geheimhoudingsplicht zal in de praktijk zien op feitelijke informatie die niet op andere en legitieme wijze openbaar is en op hoe bepaalde informatie (al dan niet openbaar) bij de uitvoering van een risicoanalyse is betrokken. De geheimhoudingsplicht staat een kandidaat-wethouder dan ook niet in de weg om op vrijwillige basis nadere uitleg te geven over diens persoonlijke situatie, ook als die informatie geen onderdeel is van de conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen. Overigens wordt opgemerkt dat de algemene opzet van de uitvoering van een risicoanalyse niet onder de geheimhoudingsplicht valt.
De conclusie, aanbevelingen en eventuele beheersmaatregelen maken onderdeel uit van de uitkomsten. De conclusie is een samenvatting van de bevindingen van het onderzoek die relevant zijn voor de bestuurlijke integriteit van de beoogd wethouder zelf en het uitvoeren van het ambt als wethouder, waarin enkel persoonsgegevens worden opgenomen voor zover noodzakelijk om de raad te informeren. Het is denkbaar dat hiervoor kan worden volstaan met de mededeling dat er geen relevante risico's zijn vastgesteld. De conclusie wordt gedeeld met de raad. De aanbevelingen van de instantie die de uitvoering van een risicoanalyse uitvoert over het mitigeren van de risico's en de beheersmaatregelen die de beoogd wethouder eventueel naar aanleiding hiervan neemt, worden eveneens gedeeld met de raad.

Het huidige artikel 41 van de WolBES bevat een verbod op familiebetrekkingen tussen de leden van het bestuurscollege. Dit verbod komt te vervallen en dit artikel zal in plaats daarvan worden gebruikt voor de bepalingen met betrekking tot de uitvoering van een risicoanalyse. Het vervallen van dit artikel zorgt ervoor dat de integriteitsregeling voor eilandgedeputeerden nader aansluit op de regeling voor andere decentrale bestuurders, omdat voor hen ook niet een vergelijkbare verplichting geldt.

Artikel I, onderdelen B en D, Artikel II, onderdelen B en D, Artikel III, onderdelen A en B, en Artikel IV, onderdelen B, C en F (artikelen 41ba en 68a Gemeentewet, 41ba en 67ba Provinciewet, 44l en 48a Waterschapswet en 49 en 81 WolBES)
Met dit voorstel tot het toevoegen van artikel 41ba aan de Gemeentewet worden wettelijke regels gesteld over de financiële belangen van wethouders. Met het toevoegen van een overeenkomstig artikel 68a van de Gemeentewet worden ook vergelijkbare regels gesteld voor burgemeesters. Het doel van deze regeling is het tegengaan van het risico van financiële belangenverstrengeling en het risico van oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie. Hiermee wordt aangesloten bij vergelijkbare regels voor ambtenaren[44] en de voorgestelde regeling met betrekking tot de rechterlijke macht[45]. Daarbij dient wel te worden opgemerkt dat de relatie tussen een ambtenaar en diens werkgever niet direct vergelijkbaar is met de verhouding tussen een bestuurder en de raad, aangezien het daarbij gaat om een politiek-staatsrechtelijke verhouding.

Het begrip «financieel belang» is zeer divers van aard. Het kan bijvoorbeeld gaan om het bezit van effecten, vorderingsrechten, onroerend goed, bouwgrond of om financiële deelnemingen in ondernemingen. Ook negatieve financiële belangen, zoals schulden uit hypothecaire vorderingen, kunnen in verband met mogelijke belangenverstrengeling relevant zijn. Gelet op de variëteit van financiële belangen en de variëteit van taken en zaken waarmee bestuurders kunnen worden belast, kan niet eenduidig worden aangegeven welke financiële belangen wel en welke niet toelaatbaar zijn in relatie tot de ambtsvervulling. Of een bepaald financieel belang daadwerkelijk risico's met zich brengt, is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder de gemeente waar een bestuurder actief is, de portefeuille van een wethouder, alsmede het concrete financiële belang. Integriteitsrisico's kunnen ook ontstaan indien de bestuurder in de uitoefening van het ambt kan beschikken over vertrouwelijke kennis die diegene in de privésfeer zou kunnen aanwenden om er persoonlijk voordeel mee te behalen. Op basis van artikel 41c, tweede lid, en artikel 69, tweede lid, van de Gemeentewet, stelt de gemeenteraad een gedragscode vast met

[44] Artikel 8, eerste lid, onder c van de Ambtenarenwet 2017.
[45] Kamerstukken II 2022/23, 36243, nr. 2.

betrekking tot wethouders respectievelijk burgemeesters. Daarin kan nadere inkleuring worden gegeven aan de voorgestelde wettelijke norm. Zo behoort het aanwijzen van bepaalde sectoren of specifieke opgaven waarbij financiële belangen in de betreffende gemeente vaak een problematische rol spelen tot de mogelijkheden.

Het is primair de eigen verantwoordelijkheid van de bestuurder om te voorkomen dat een situatie ontstaat waarin (de schijn van) belangenverstrengeling aan de orde is. In de uitvoering van een risicoanalyse zullen de financiële belangen worden betrokken.

Het huidige artikel 49 van de WolBES bevat kortgezegd het eerste deel van een regeling met betrekking tot een verklaring van de eilandgedeputeerden over diens financiële situatie. Zoals nader toegelicht bij de artikelsgewijze toelichting op Artikel IV, onderdelen C, F en G, wordt voorgesteld deze regeling te laten vervallen. Dit artikel kan nu worden aangewend voor de nieuw voorgestelde regeling met betrekking tot de financiële belangen van de eilandgedeputeerden. Deze nieuwe regeling sluit aan bij de regeling voor andere decentrale bestuurders.

Het huidige artikel 81 van de WolBES bevat een verbod op familiebetrekkingen tussen de gezaghebber en andere leden van het bestuurscollege. Net als de vergelijkbare regeling met betrekking tot de leden van het bestuurscollege in artikel 41 van de WolBES, wordt voorgesteld deze te laten vervallen. Het vervallen van dit artikel zorgt ervoor dat de integriteitsregeling voor gezaghebbers nader aansluit op de regeling voor andere decentrale bestuurders, omdat er geen vergelijkbare verplichting bestaat voor andere decentrale bestuurders. Dit artikel kan nu worden aangewend voor het regelen van de financiële belangen van de gezaghebber. Deze nieuwe regeling sluit aan bij de regeling voor andere decentrale bestuurders.

Artikel I, onderdeel C, Artikel II, onderdeel C, en Artikel IV, onderdeel D (artikelen 50 Gemeentewet, 50 Provinciewet, en 61 WolBES)
Met deze wijziging wordt beoogd te expliciteren dat ook de benoeming van een wethouder een politiek oordeel van de volksvertegenwoordiging is en het daarom niet aan de rechter is om te oordelen over de gronden waarop de benoeming al dan niet heeft plaatsgevonden. Dit was al geregeld voor het ontslag van een wethouder. Voor waterschappen bestaat er niet een dergelijke regeling.

Artikel IV, onderdelen C, F en G (artikelen 50 tot en met 52, 83 en 235 WolBES)
De huidige artikelen 49 tot en met 52 van de WolBES betreffen kortgezegd een regeling met betrekking tot een verklaring van de eilandgedeputeerden over diens financiële situatie. Het huidige artikel 83 van de WolBES verklaart dit van overeenkomstige toepassing op de gezaghebber. Voorgesteld wordt deze regeling te laten vervallen. Wel wordt voorgesteld in artikel 39 van de WolBES een regeling op te nemen ten aanzien van het hebben van financiële belangen door de eilandgedeputeerde respectievelijk de gezaghebber. Op deze manier wordt nader aangesloten bij de regelingen voor andere decentrale bestuurders.
Met het vervallen van deze bepalingen vervalt de juridische grondslag voor het bewaren van de verklaringen en dienen deze onverwijld vernietigd te worden. De bijzondere regeling in artikel 51 omtrent geheimhouding blijft van toepassing op reeds ingediende verklaringen. Hiertoe wordt voorgesteld een overgangsregeling op te nemen in artikel 235 van de WolBES.